GEMEENTE ENSCHEDE

Voorstel Gemeenteraad F

Onderwerp	Zomernota 2025		
Portefeuillehouder	Marc Teutelink agendaletter (F)		
Organisatieonderdeel	Cluster Concernstaf	Aangeboden aan Raad	19 juni 2025
Stuknummer (invulling door Griffie)		Corsanummer	2500017670

Wij stellen u voor te besluiten om:
De zomernota 2025 vast te stellen.

Inleiding en voorgeschiedenis
De zomernota is hét integrale afwegingsmoment van het jaar en vormt een belangrijk sturingsinstrument voor de gemeenteraad. Met het vaststellen van de zomernota bepaalt de raad de kaders voor het beleid en de financiën voor de komende jaren. In november wordt vervolgens de begroting in uw raad besproken. Deze is een uitwerking van de besluitvorming bij de zomernota. Er vindt dan niet opnieuw een integrale afweging plaats. Alleen ontwikkelingen die zich ná de zomernota voordoen én budgettaire gevolgen hebben, worden daarin nog verwerkt.

De zomernota bestaat uit 2 onderdelen:
1. De beleidsbrief waarin het college haar ambities en richtinggevende keuzes voor Enschede toelicht. Dit jaar moesten we die maken tegen een achtergrond van financieel lastige omstandigheden en we staan aan de vooravond van nieuwe gemeenteraadsverkiezingen. In de beleidsbrief zijn de dilemma's benoemd waarvoor we stonden en lichten toe hoe we tot keuzes zijn gekomen.
2. Financiële hoofdlijnen 2026–2029. Dit hoofdstuk geeft een toelichting op de stand van zaken van het meerjarige financiële kader. We lichten de uitgangspunten toe waarmee de meerjarenbegroting is opgesteld. Daarbij staan we stil bij ontwikkelingen in het gemeentefonds, loon- en prijsstijgingen, knelpunten, dekkingsmaatregelen en aanpassingen van lokale heffingen. We benoemen ook nog kort de hoofdlijnen van onze strategische investeringsagenda en belangrijkste financiële risico's.

Vorig jaar zat in de Zomernota ook een hoofdstuk strategische analyse. Daarin analyseerden we de voortgang op de vier grote strategische opgaven voor de stad: Inclusief, Groen & Duurzaam, Aantrekkelijk en Open Enschede. Dit aan de hand van routekaarten. Vanwege de grote financiële opgave waarvoor we stonden en de grote inspanning die is gezet op het programma Begroting en Organisatie in Balans hebben we ervoor gekozen de routekaarten dit jaar bij de begroting te actualiseren. Dit sluit ook aan om voorafgaand aan het verkiezingsjaar een beleidsarme Zomernota te presenteren.

Financiële opgave, leidende principes en maatregelenpakket:
Deze zomernota stonden we voor grote financiële uitdagingen. Sinds 2022 zijn we aan de slag met het coalitieakkoord Samen trots op Enschede. We hebben al veel in gang gezet en gerealiseerd. Ondertussen veranderde de financiële context drastisch. Vanaf 2026 worden forse kortingen op het gemeentefonds doorgevoerd. Het college heeft intensief gelobbyd bij het Rijk, samen met andere gemeenten. Met resultaat, ongeveer de helft van de korting werd teruggedraaid. Toch hadden we op meer gehoopt. Er blijft namelijk sprake van een aanzienlijke financiële druk. Dit naast de grote maatschappelijke opgaven, personeelsschaarste en de onzekerheden vanuit het Rijk waarmee we te maken hebben.

Om in deze complexe context toch tot verantwoorde keuzes te komen, is gewerkt vanuit zes leidende principes. Deze principes dienden als kompas. We kiezen ervoor om te blijven investeren in een toekomstbestendige stad, de sociale en fysieke basis te bewaken, kwetsbare inwoners te ondersteunen, de lasten zo laag mogelijk te houden, samenhang en maatwerk te creëren, en ruimte te geven aan maatschappelijke kracht. We zijn tot deze principes gekomen nadat we uw raad actief in het voortraject hebben betrokken bij het opstellen van een afwegingskader.

Op basis van deze principes ligt er nu een zorgvuldige afgewogen maatregelenpakket ter besluitvorming voor. Deze omvat zowel beleidsmatige keuzes, organisatieontwikkeling als begrotingsoptimalisaties. De resultaten vanuit het BOB-traject zijn hiermee integraal verwerkt. Met dit pakket is het gelukt een structureel sluitende begroting op te leveren en werken we middels de organisatieontwikkeling tegelijkertijd aan het reduceren van de werkdruk. In 2026 en 2027 doen we nog wel incidenteel beroep op de reserves, maar dat kan ook doordat onze financiële positie door solide financieel beleid in de afgelopen jaren op orde is. In het meerjarenperspectief ontstaat er zelfs weer financiële ruimte voor de volgende raad om eigen accenten aan te brengen. Voorwaarde daarvoor is wel dat de voorgenomen maatregelen ook daadwerkelijk worden gerealiseerd. Aanvullend zitten er nog risico's in de begroting rondom Jeugdzorg. Daarbij gaan we ervan uit dat bijna 9,6 miljoen euro aan rijksbezuinigingen op jeugdzorg voor Enschede budgetneutraal uitpakt. In paragraaf 3.2 van de zomernota gaan we hier dieper op in.

Middelenkader zomernota 2025:

Hieronder is het middelenkader na verwerking van de keuzes in deze zomernota opgenomen. Te zien is dat we bij de vorige gemeentebegroting begonnen met grote tekorten in het meerjarenbeeld. Vanuit het gemeentefonds krijgen we extra middelen, oa als vergoeding voor de problematiek rondom Jeugd. Bij de loon en prijscompensatie is sprake van een nadeel doordat de lonen en prijzen de afgelopen jaren hard zijn gestegen en in de begroting onvoldoende ruimte beschikbaar is om deze op te vangen. Aanvullend zijn er diverse knelpunten die in de zomernota nader worden geduid. Deze zomernota zijn er geen nieuwe beleidsmatige prioriteiten opgenomen. Enerzijds omdat hiervoor financieel geen ruimte was maar anderzijds ook omdat het passend is om in het laatste jaar voor de gemeenteraadsverkiezingen een beleidsarme begroting op te leveren. Vervolgens is in de tabel te zien dat voor omstreeks 22 miljoen euro structureel dekkingsmaatregelen in de zomernota zijn opgenomen. Aanvullend stijgen de inkomsten uit lokale belastingen. Per saldo is daarna in het middelenkader in 2026 en 2027 nog sprake van een tekort, wat in 2028 en 2029 omslaat naar een voordeel. Het structureel saldo toont het begrotingssaldo als alle eenmalige inkomsten en uitgaven buiten beschouwing worden gelaten. Dit is een kengetal waar de provinciale toezichthouder vooral naar kijkt. Gezien het saldo van dit kengetal verwachten we dat de provincie positief zal oordelen op onze begroting. De weerstandsratio laat zien of de gemeente voldoende reserves achter de hand heeft om financiële risico's op te vangen. Omdat deze boven 1,0 zit is daarvan sprake en kunnen financiële tegenvallers opgevangen worden.

Middelenkader 2026-2029 (x miljoenen euro)	2026	2027	2028	2029
Saldo Gemeentebegroting 2025-2028	-24,8	-19,4	-9,5	-5,3
Gemeentefonds (incl vergoeding Jeugd)	13,5	12,7	8,8	10,1
Loon- en prijscompensatie 2026-2029	-1,0	-4,4	-7,5	-7,6
Knelpunten	-16,6	-14,8	-14,5	-13,8
Prioriteiten	0,0	0,0	0,0	0,0
Dekkingsmaatregelen	16,4	18,7	21,7	22,5
Lokale belastingen	3,0	3,7	3,7	3,7
Saldo middelenkader 2026-2029	**-9,5**	**-3,5**	**2,7**	**9,6**
Structureel saldo 2026-2029	0,2	4,1	6,2	9,9
Weerstandsratio o.b.v. actuele middelenkader 2026-2029	1,45	1,38	1,21	1,15

Afronden BOB-traject

Het traject Begroting en Organisatie in Balans (BOB) is in 2023 gestart vanuit de noodzaak om de toenemende werkdruk te verlagen én structureel een sluitende begroting te realiseren. De uitvoering hiervan liep langs zes inhoudelijke lijnen. Over de uitvoering daarvan bent u afgelopen twee jaar op verschillende momenten geïnformeerd. In de Zomernota 2024 zijn de opbrengsten van lijnen 1 en 2 verwerkt. Daarmee is de toen geldende financiële opgave afgedekt. Met het oog op een oplopende opgave in 2025 zijn twee aanvullende lijnen toegevoegd. In deze Zomernota vinden de BOB-lijnen 3 t/m 8 hun vertaling, waarmee het BOB-traject wordt afgerond.

Beantwoording technische vragen Productenboek
Over de inhoud van het productenboek en naar aanleiding van de sessie in de commissie Bestuur en Middelen zijn er technische vragen gesteld. In de bijlage is de beantwoording verwerkt. Deze wordt meegestuurd met de Zomernota 2025, zodat de raadsleden deze informatie kunnen betrekking bij het bespreking van de Zomernota 2025

Gewenst effect van het besluit in relatie tot de strategische opgaven
Met het vaststellen van de zomernota zetten we een belangrijke stap. Ondanks de forse financiële druk vanuit het Rijk is het gelukt een financieel houdbare begroting op te stellen. De komende periode is cruciaal om dit perspectief ook daadwerkelijk waar te maken. Wij zijn ervan overtuigd dat we hiermee enerzijds onze ambities op de strategische opgaven van de stad kunnen blijven voortzetten en tegelijkertijd bieden we financiële ruimte voor het toekomstig bestuur.

Publieksvriendelijke samenvatting
De Zomernota 2025 is een belangrijk plan van de gemeente Enschede. Het laat zien hoe het nu gaat met de gemeentelijke financiën en wat we verwachten voor de komende jaren. Omdat het Rijk de gemeente minder geld geeft en de kosten voor bijvoorbeeld zorg blijven stijgen, moeten we goed nadenken over hoe we ons geld besteden. In dit plan staat wat de belangrijkste onderwerpen zijn waar de gemeente zich op richt en welke keuzes we moeten maken om ervoor te zorgen dat de financiën gezond blijven. Zo zorgen we ervoor dat Enschede ook in de toekomst een fijne en leefbare stad blijft voor iedereen.

Argumenten
1.1 Hiermee voldoen we aan de afspraken uit de financiële verordening
Conform de financiële verordening artikel 4, biedt het college de raad een zomernota aan met een voorstel voor het beleid en de financiële kaders voor de begroting voor het volgende jaar en de meerjarenraming. In artikel 2 is vastgelegd dat de raad deze zomernota vaststelt en daarmee de het college de kaders geeft met wat moet worden bereikt.

Risico’s
In deze zomernota worden een aantal risico's geconstateerd. Het zijn onderwerpen waarvan het op dit moment nog onzeker is of ze zich voor gaan doen, en als ze zich voordoen, wat dan de financiële impact is.

Het grootste risico in ons financieel middelenkader betreft de ontwikkeling van baten en lasten rondom Jeugdzorg vanaf 2028. Het kabinet heeft voor 2026 en 2027 financiële verlichting gegeven op de tekorten op Jeugdzorg, echter voor de periode daarna zijn er nog veel onzekerheden. Daardoor moeten wij aannames doen. De VNG en de provinciale toezichthouder hanteren daarbij andere kaders. De VNG gaat uit van volledige compensatie voor tekorten op Jeugdzorg vanaf 2028, terwijl de provincie stelt dat gemeenten voor 1,5 miljard euro aan bezuinigingen aan de lat staan. Enschede kiest een evenwichtige benadering. We veronderstellen niet dat alle tekorten worden gecompenseerd, maar nemen ook niet het volledige risico op de tekorten Jeugdzorg op ons. Daarom ramen we stelposten met een omvang van 9,6 miljoen euro. Deze inschatting sluit aan bij de bestuurlijke realiteit én financiële onzekerheid op dit dossier.

Kosten en financiële dekking van het voorstel
Zie hoofdstuk Financiële hoofdlijnen van Zomernota 2025.

Afweging en alternatieven
Uw raad kan overwegen om de zomernota niet vast te stellen. Dan moet dat bij vaststelling van de begroting gebeuren. Dat heeft verschillende nadelen voor zowel uw raad als ook het college. Om die reden is in de financiële verordening vastgelegd dat uw raad de zomernota vaststelt.

Participatie
N.v.t.

Communicatie
Daar waar van toepassing zijn partners uit de stad geïnformeerd over de voorgestelde keuzes en de maatregelen van de zomernota.

Vervolg
Na vaststelling van de Zomernota door de raad start ook het begrotingsproces. Het college streeft ernaar de conceptbegroting 2026-2029 begin oktober vast te stellen en aan de raad ter besluitvorming voor te leggen.

Bijlagen
Raadsvoorstel Zomernota 2025
Raadsbesluit Zomernota 2025
Persbericht Zomernota 2025
Beantwoording technische vragen Productenboek
Ongevraagd advies BOB-traject Bewoners Adviesraad Sociaal (BAS)
Reactie college op ongevraagd advies BAS

Burgemeester en Wethouders van Enschede, _____
de loco-Secretaris, **de Burgemeester,**

E.A. Smit R.W. Bleker